

GASTON BACHELARD AND THE POETIC IMAGINATION

Nicoleta Elena Chira (Mîrza)

PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba-Iulia

Abstract: The ensemble of the Bachelard work relates mainly to the genetics of a new French criticism, being related in particular to what is called thematic critique. The significant and fascinating intuitions of the literature of this important mentor of the 20th century, paradoxically coming from outside the literary field itself, are first and foremost a true model of innovative literature interpretation that succeeds in the innumerable suggestions it offers widening the horizons of the critical act and clarifying a view further. The bachelor commentary, based on a "new scientific spirit," succeeds in responding to the strained searches of French literary criticism that in this period aims to be creative. Receiving numerous adhesions at the time and being enthusiastically followed by direct or indirect disciples sensitive to his inexhaustible analysis proposals and to the fruitful programmatic indications given to the new critical imagination that is looking for another path, Gaston Bachelard even establishes the "Bachelor's School" literary criticism. But before being thematic, by practicing a compensatory style that successfully competes with the interpreted literature, sensitive to all its umbrellas and colors, its criticism is creative, including the philosophical and confessional discourse.

Keywords: collective unconscious, archetype, literary imagination, reverie, complex

Ansamblul operei bachelardiene se raportează mai ales la genetica unei noi critici franceze, fiind legată în special de constituirea a ceea ce se numește critică tematică. Intuițiile semnificative și fascinante, complexitatea sensurilor, densitatea sugestivă oferite în domeniul literaturii de acest important mentor al secolului al XX-lea, venit paradoxal din afara terenului literar propriu-zis, se constituie întâi de toate într-un adevărat model de interpretare inovatoare a artei literare, izbutind lărgirea orizonturilor actului critic și propunerea unui nou cod al descifrării elementelor componente ale operelor, în fapt lămurirea unei atât de necesare vederi mai departe. Prin nenumăratele sugestii remarcabile pe care comentariul său le acordă la modul aproape poetic, prin constrângerea gândirii expansive și aparent haotice a scriitorilor studiați de a intra într-o alcătuire inteligibilă, formalizată, prin transpunerea unui lexic singular sub forma unor înlănțuiri de metafore specifice, constituind așadar pentru cititor adevărate diagrame metaforice, criticul depășește obscuritatea inițială a textului și reușește redarea unui univers spiritual într-o aranjare destinată să asigure perceperea unor structuri ale imaginației și funcționarea lor creatoare. Creațiile literare nu mai sunt lecturate ca fantezii iluzorii, neîntemeiate, ci își dezvăluie punctele lor de plecare și logica internă pe care se inserează. Criticul crede în posibilitatea de a organiza personalitățile scriitorilor analizați, ficțiunile personale ale acestora. El caută în text descoperirea unui proiect psihologic inițial care îi direcționează atent existența, devenirea, finalitatea și căruia opera îi apare ca o reflectare fidelă. Critica sa susține astfel funcția rațională, inteligentă a imaginarului considerat rădăcină temeinică a ființei, dotată cu o mare eficacitate și înzestrată cu o forță creatoare considerabilă. „Oricât de bine am fi angajați pe căile raționalismului, nu trebuie să pierdem niciodată din vedere un fundal al psihismului unde germinează imaginile”¹ afirmă

¹Gaston Bachelard, *Poetica reveriei*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005, p.5

într-un studiu din 1953, accentuând natura specifică a imaginilor.

Consacrându-se cu mare pasiune actului critic, Bachelard analizează în opera lui așazicând literară mecanismele procesului de creație artistică prin identificarea resorturilor interioare ale scriitorilor pe fondul unor teorii precum cea psihanalitică sau cea fenomenologică. Analiza întreprinsă de el privește dincolo de aparența textului, de asocierile de imagini literare care pot părea altfel absurde sau accidentale, distingând centrii vitali din care acesta apare, temele sale autentice. Comentariul bachelardian, întemeiat pe „un nou spirit științific”, reușește astfel să răspundă încordatelor căutări ale criticii literare franceze într-o perioadă în care ea își propune să fie creatoare. Căci înainte de a fi tematică, prin profesarea unui stil compensator ce concurează cu succes literatura interpretată, sensibil la toate umbrele și culorile degajate de aceasta, critica lui Bachelard este creatoare, incluzând în același timp și discursul filozofic, și discursul confesiv. Primind în epocă numeroase adeziuni, fiind revendicat cu fervoare în egală măsură de poeți, dar și de adepții filozofiei și fiind urmat într-un mod absolut entuziast de discipoli direcți sau indirecti sensibili la inepuizabilele sale propuneri de analiză și la indicațiile programatice fructuoase acordate de noua imaginație critică ce caută să deschidă alte drumuri de străbătut, Gaston Bachelard întemeiază chiar „școala bachelardiană” a criticii literare.

Într-o direcție apropiată într-o mai mare măsură de abordarea lui C. G. Jung decât de cea a lui Freud, direcție care se relevă în analiza bachelardiană ca echivalare a universului literar cu lumea mitică, demonstrând prin acest fapt acceptarea în cultură a modului de a gândi psihanalitic, profesând în același timp eseul de tip filozofic prin care se raportează universul imaginar la categoriile esențiale ale spiritului uman ca timpul și spațiul, Gaston Bachelard ajunge, prin inventarierea imaginilor literare care plasează autorii în sfera de acțiune a unor complexe psihice, la configurarea unor structuri morfologizate autorizate fie mitic, fie filozofic. El oferă în acest mod o metodologie proprie a interpretării creației literare care se dovedește irezistibilă și care deschide noi orientări ale criticii spre care converg alte numeroase aspirații ale momentului. Prima critică tematică pe care el o propune se constituie plecând de la indicarea recurențelor tematice sesizabile în cadrul universurilor literare, permițând chiar o adevărată plasare zodiacală a autorilor interpretați sub semnul rubricilor sesizate. Se poate considera deci că ea face trecerea spre un model formal important prin efectele pe care le produce al analizei literare, marcând definitiv critica literară prin revelațiile teoretice și metodologice ce orientează această morfologizare a creațiilor.

Ca modalitate specifică de explorare, critica bachelardiană reușește să includă sub auspiciile sale „tematismul existențial” care exista anterior ei. Bachelardismul se aseamănă în același timp, prin anumite principii generale de analiză literară, tematismului stilistic sau morfologiei culturii, modele structuraliste care se dezvoltă în mod paralel în domeniul lingvistic sau în cel al formalizării filozofice, delimitându-se în schimb de tematismul psihanalitic care își va preciza propriile metode de cercetare tematică în anii postbelici și va evolua pe o cale proprie.² Toate modelele de analiză ale momentului se definesc însă, explicit sau nu, la Bachelard, demonstrând că acest tematism poate fi considerat o adevărată dominantă a criticii moderne, un reper esențial în dezvoltarea acesteia, deși mentorul orientării nu este, paradoxal, propriu-zis un critic sau un teoretician al literaturii, ci capătă titlul de filozof al imaginației pentru a fi diferențiat de aceștia. El este interesat nu atât de specificul literaturii ca obiect de cercetare și nici nu se apleacă asupra analizei unei opere distincte, nu se ocupă de un autor sau altul încercând să ilustreze o anumită teză, ci mai curând, ignorând literaritatea textului, se preocupă în special de psihologia creației artistice punând în evidență o

²c.f. Savin Bratu, *Fundamentele criticii literare moderne(I). De la Sainte-Bueve la noua critică*, Editura Univers, București, 1974, p.321

inventariere, o explicitare tematică, metaforică, un simbolism dominant explicate în manieră psihanalitică prin identificarea unor complexe pe care acestea se grefează.

O operă literară este considerată de Bachelard mai ales un document care ilustrează un proces psihic pe care el îl studiază fascinat, dar nu neapărat cu ajutorul unei terminologii ferme, aspect care îl împiedică să ajungă în final la coerența unui sistem bine încheiat. Critica de tip nou pe care el o conturează este marcată mai mult prin incidentale sugestii de ordin teoretic și metodologic, contradictorii uneori datorită schimbărilor totale de poziție remarcate de-a lungul activității sale, ceea ce permite mai degrabă o însumare a acestor indicații și mai puțin o alcătuire riguroasă de precepte. El descifrează și relevă prin analiză un univers imaginar determinant al fiecărui autor, o reverie autentică ce există independent de manifestarea sau nu prin intermediul textului, determinându-l în mod hotărâtor, obiectivizat cu ajutorul cuvântului. Bachelard zice „suntem creați prin reveria noastră, nu prin limbajul care ne preexistă”³. Bachelard acceptă însă că reveria autorului nu își găsește expresia directă într-o operă artistică, ea nu creează textul în mod nemijlocit, ci este configurată de limbaj, creată în condițiile specifice de ființare ale acestuia. Scriitura nu este deci o copie fidelă a reveriilor intime ale scriitorului traduse direct în limbaj, ci, în același timp, ea este și o creație autentică a limbajului care are facultatea esențială de a crea ființa. Bachelardismul înaintea însă îndeosebi această idee a lumii imaginare a scriitorului, lume deductibilă din cuprinsul operei și care nu trebuie confundată cu biografia lui. „„Climatul imaginar”- scria el în „l'Air et les songes” e mai determinant decât „climatul real”. O lume imaginară, existentă prin limbajul care o constituie, e populată de *teme distincte și distinctive*, în interiorul ei înseși, fără nici o raportare genetică”⁴. El prezintă în acest mod și concepția literaturii ca limbaj, ca univers creat esențial de limbaj, identificând-o chiar cu fraza sau cu cuvântul. Apărut într-un moment de răscruce al criticii de tip nou, Bachelard, mai întâi un admirabil cititor de poezie, reliefează îndeosebi rolul determinant al acestor reverii specifice în creația literară. Datorită faptului că accentuează forța de nestăvilit a imaginației și rolul ei de funcție psihică centrală, creatoare de viață și de metamorfoză cu rol absolut indispensabil în procesului plâsmuirii poemelor și al artei în general, el scoate în evidență tocmai importanța fundamentală a investigării acesteia, explorare care „fabrică sensuri în propriul lui limbaj și în limbajul pe care îl analizează”⁵.

Gaston Bachelard are întâi de toate o conștiință puternică a diferențierii radicale între tărâmul imaginației literare, care posedă mijloacele ei specifice și cel al intelectualismului. Opera lui se prezintă într-un mod polarizat, cuprinzând două diviziuni importante, dar nu și opuse ca orientare. Pe de o parte există în ansamblul operei sale eseuri redactate de un filozof riguros al științei, pe de altă parte există numeroase studii despre imaginație formulate parcă de dezlănțuirea unui adevărat poet. Prima suită include lucrări precum „Noul spirit științific” (1934), „Formarea spiritului științific; contribuție la o psihanaliză a cunoașterii obiective” (1938), „Filozofia lui nu” (1940), „Raționalismul aplicat” (1949), „Materialismul rațional” (1953). Articolul științific apărut în 1938 coincide cu apariția unei lucrări semnificative cu care savantul intră în mod pregnant în atenția criticii literare și a cercurilor specializate din acest domeniu, „Psihanaliza focului” (1938). Ei i se adaugă „Lautréamont” (1939), „Apa și visele. Eseu asupra imaginației materiei” (1942), „Aerul și reveriile. Eseu asupra imaginației mișcării” (1943), „Pământul și reveriile voinței. Eseu asupra imaginației forțelor” (1948), „Pământul și reveriile repaosului. Eseu asupra imaginilor întimității” (1948), „Poetica spațiului” (1957), „Poetica reveriei” (1960), „Flacăra unei lumânări” (1962), serie celebră de eseuri care compune o direcție contrară primelor articole. Componentele operei sale, care se reduc în ultimă instanță la două priviri, una aruncată dinspre partea științei, alta aruncată

³*Ibidem*

⁴*Ibidem*, p.322

⁵*Ibidem*, p.318

dinspre partea literaturii, arată că între ele nu există o neapărată continuitate de idei, ci demonstrează mai degrabă preocupările diferite ale lui Gaston Bachelard, desfășurarea unei aventuri spirituale de amploare construite ca trecere permanentă între două tărâmurii contrare, în fapt ca un veritabil bilingvism al autorului. Chiar în interiorul eseurilor sale dedicate imaginației se poate constata o ruptură și chiar o polemică între o fază inițială, „psihanalică”, înlocuită cu o ulterioară și finală fază „fenomenologică” aspect care dovedește o decisivă schimbare de poziție în parcursul investigațiilor sale, dar și o autentică atitudine dialectică a filozofului în soluționarea problemelor vizate de el. Aspectul devine important mai ales când se încearcă stabilirea unui sistem coerent, a unei reducții a ideilor sale principale care să se adune împreună într-un mod armonios într-o teorie. Opera bachelardiană oferă în primul rând o desfășurare a unei literaturi bogate în sugestii generatoare de sens ale unui om meditănd temeinic și nu atât o teorie în sine, mai mult sau mai puțin restrânsă.

Dubla postură afirmată neîncetat de savant în raport cu obiectul cercetării sale își are punctul de plecare într-o asemănare de principiu cu Descartes, învățatul obsedat de metodă, aspect care se întrevede în mod constant în primele sale lucrări și care se continuă și în anii în care el formulează faimoasa sa introducere din anul 1938 la „Psihanaliza focului”, text ce poate fi receptat ca un alt recurs la metodă în cultura franceză. Doar acest deziderat de ordin interior poate explica de ce principalul obiectiv al filozofului științelor este în primul rând acela de a diferenția net actul de cunoaștere obiectiv de cunoașterea literară, cunoaștere întemeiată în viziunea sa pe reverie, pe o funcție psihică esențială, naturală, generală, concepută ca mod de a fi specific ființei, și nu ca mod de a cunoaște. Reveria este considerată de el ca un derivat al inconștientului colectiv, ca o manifestare a acestuia, ca un fenomen spiritual în fața căruia conștiința are o contribuție redusă. În „Cuvânt înainte” la „Psihanaliza focului” el face o distincție aproape ostentativă: „Axele poeziei și ale științei sunt de la bun început inverse. Tot ce poate spera filozofia este ca poezia și știința să devină complementare, să le unifice ca pe două contrarii bine alcătuite. Trebuie deci să opunem spiritului poetic expansiv spiritul științific taciturn pentru care antipatia prealabilă este o precauție sfântă.”⁶

Delimitarea tranșantă între ceea ce Bachelard consideră a fi doi poli diferiți ai psihicului este explicată de faptul că el este inițial interesat în eseurile sale, în calitate de filozof al științei, de raportul fundamental, esențial, dintre conștiința umană și realitate, de sensurile realului reflectate de intelect, de actele epistemologice și de rosturile acestora, de constituirea conceptelor, de obstacolele procesului de cunoaștere, de originea erorilor, de atitudinea necesară unui filozof riguros aflat în fața unor informații furnizate de realitate. În încercarea sa de impunere corectă a primatului rațiunii, de obiectivare continuă și necesară a realului, de transformare a tuturor valorilor conștiinței în rezultate ce există obiectiv, prin supunerea lor unui proces autentic de validare, Bachelard reflectează temeinic asupra necesarelor mijloace de purificare a tuturor demersurilor unui cercetător. Strictul demers științific bachelardian sesizează confuzia care poate exista între un psihologism considerat de el inferior și acuratețea unei demonstrații, între produsă de un realism imediat, provenit din percepțiile prime ale subiectului cunoscător, convingere construită și încărcată de un puternic fond afectiv ce transmite doar o aparență a obiectului și raționalismul purificat, rectificat continuu de toate valorile psihologice false incluse în obiect. Obiectivarea impusă actului cunoașterii nu se poate atinge în viziunea sa decât pornind de la un proces necesar de desubiectivizare a raționamentului care își poate atașa cel mult temporar valorile psihologice auxiliare pe care, odată dezvăluite și inventariate, trebuie să le reducă și să le elimine în mod continuu. Numai prin depășirea unei prime desemnări a unui obiect al realității, formulate în

⁶Gaston Bachelard, *Psihanaliza focului*, traducere de Lucia Ruxandra Munteanu, Editura Univers, București, 2000, p.29

virtutea unei admirații inițiale și subiective față de acesta, întemeiate în întregime pe judecăți apriorice care denaturează și numai prin captarea sistematică a erorilor enunțate de convingerea anterioară, urmată de anularea lor rând pe rând se poate dobândi validarea unei lumi a ideilor luminate într-adevăr de intelect, clarificată prin demonstrații, despovărată complet de latențe excesive, aparent obiective. „Este suficient să vorbim despre un obiect, explică Bachelard, pentru a ne crede obiectivi. Dar prin prima noastră opțiune, obiectul ne indică pe noi într-o măsură mai mare decât aceea în care îl desemnăm noi pe el, și ceea ce considerăm că reprezintă reflecțiile noastre fundamentale asupra lumii nu este adeseori decât o confidență asupra tinereții spiritului nostru. Câteodată ne mirăm în fața unui obiect ales; adunăm ipoteze și reverii; ne formăm astfel convingeri care au aparența unei științe. Dar sursa inițială este impură: evidența primă nu este un adevăr fundamental.”⁷

Metoda lui Bachelard este aceea de a pune sub semnul unei precaute îndoieli multe dintre conceptele cu care se operează în mod curent în tentativa de obiectivare a unui act de cunoaștere care are nevoie de validare. Pentru a stabili în ce măsură primele judecăți despre un obiect sunt cu adevărat raționale, savantul afirmă că gândirea raționalistă trebuie să fie sprijinită întotdeauna de un spirit critic esențial care să se opună unei cunoașteri afective a obiectelor experienței, unor impresii de început care învăluie totul în prejudecată. „De fapt, precizează filozoful francez, obiectivitatea științifică nu este cu putință decât dacă s-a făcut de la început ruptura cu obiectul imediat, dacă a fost refuzată seducția primei opțiuni, dacă au fost oprite și contrazise ideile care se nasc din prima observație. Orice obiectivitate, verificată cum se cuvine, dezmente primul contact cu obiectul. Ea trebuie, în primul rând, să critice totul: senzația, bunul-simț,, însăși practica cea mai constantă, în sfârșit, etimologia, căci cuvântul, care este făcut pentru a cânta și a seduce, întâlnește rareori gândirea. Departe de a se lăsa în voia uimirii, gândirea obiectivă trebuie să fie ironică.”⁸ Filozoful propune o detașare a subiectului cunoscător de memoria empirică a faptelor realității care ascultă de propriile ei legi. Separarea recomandată se traduce prin eliberarea obligatorie de realitățile prestiințifice sau chiar antiștiințifice în anumite situații și construcția logică numai pe baza datelor purificate de simțuri. Eul rațional, în calea sa spre obiect, trebuie să fie determinat de o conștiință rectificatoare întemeiată pe vigilență: „Fără această vigilență răuvoitoare nu vom adopta niciodată o atitudine cu adevărat obiectivă. Dacă examinăm oameni, egali, frați, simpatia reprezintă fondul metodei. Dar în fața acestei lumi inerte care nu trăiește viața noastră, ce nu suferă de nici una dintre durerile noastre și pe care nu o exaltă nici una dintre bucuriile noastre, se impune să suprimăm orice expansiune, se impune să reducem la tăcere propria noastră persoană.”⁹ Demersul științific autentic se realizează deci în abordarea sa împotriva unei gândiri eronate stabilite anterior și prin mai ales prin verificarea continuă a valabilității cunoștințelor deținute despre real. În felul acesta procesul de cunoaștere se dialectizează, se deschide spre alte posibilități viitoare și se îmbogățește permanent prin căutarea intenționată a cunoștințelor care reușesc să se sustragă primelor intuiții.

Pentru configurarea acestui tip de înțelegere la care aspiră, filozoful își propune să realizeze o psihanaliză pe care o aplică, așa cum invocă și titlul eseului, unui element învăluit de numeroase mituri țesute în jurul lui, „o problemă în cadrul căreia atitudinea obiectivă nu s-a putut realiza niciodată, iar seducția primă este atât de definitivă încât poate deforma până și spiritele cele mai exacte, aducându-le întotdeauna la marca poetică, acolo unde reveriile înlocuiesc gândirea, unde poemele ascund teoremele.” „Psihanaliza focului” deschide deci seria eseurilor despre imaginație. Încercarea lui Bachelard se îndreaptă acum spre evidențierea unei gândiri poetice aflate în spatele gândirii raționale. Cercetările sunt orientate spre zona unei persistențe mitice care tulbură configurarea experiențelor, dar devin, pe

⁷*Ibidem*, p. 29

⁸*Ibidem*

⁹*Ibidem*

negândite, o fascinantă călătorie în lumea mitificată a spiritului uman. Tărâmul prim al interesului său devine treptat unul secund, înlocuit cu explorarea unei cunoașteri nemijlocite a lucrurilor, înrudită cu revelația sau cu inițierea, o cunoaștere paralelă, alternativă care își oferă propria ei valoare. Această nouă investigație va înlocui condamnarea viziunii primitive, a latențelor nonștiințifice descoperite în modul de a vedea lumea și transformarea ei în valorificare. Prin această trecere are loc o raportare a lui Bachelard la cunoașterea literară, la spiritul imaginar.

Schimbarea marchează o apropiere de teoria lui Jung și contribuie la apariția modulațiilor atât de specifice ale discursului bachelardian. Eseul explicitează în mod sentimental și confesiv seducțiile care deformează. Autorul alege să se lase în voia „simpatiei”, reconstituind în felul acesta punctul de vedere al „omului pe gânduri”, al visătorului. Psihanaliza devine un prilej de inventariere a frumuseții valorilor psihologice pe care substanța le poartă cu sine. Cu o enormă capacitate de poetizare, Bachelard își alege surse bibliografice diferite pentru a le exemplifica și transformă psihanaliza într-o poetică a focului. Meditațiile sale orientate de această dată asupra universului imaginar, asupra imaginii literare, asupra reveriei capătă consistența prin ilustrările propuse. Plecând de la o terminologie psihanalitică pe care o utilizează într-un mod personal, labil, imprecis, el caută de fapt numai puncte de sprijin în conceptele reprezentanților cercetării psihanalitice, procurând argumente din domeniul acestora. El împrumută de la Freud, de la Jung, de la M. Bonaparte, de la K. Abraham elementele de care are nevoie, modificând într-un mod amăgitor sensul unora dintre ele. Criticul are în vedere condiția umană a cercetătorului, nu a unei persoane individuale. El nu se referă la inconștientul personal, la fondul refulărilor dobândite în copilăria timpurie, ci la o forță inconștientă prezentă pretutindeni a cărei forță de acțiune este cercetată cu interes. Profunzimile atavice ale psihicului, lanțurile impulsurilor inconștiente precum instinctul de agresiune sau antropocentrismul, universul inconștient colectiv provoacă lumini parazite de o mare frumusețe, metafore care vorbesc încă despre o vârstă mitică a omenirii. Amintirile acesteia ies la suprafața și transformă cercetătorul într-un adevărat sclav al acestora, dovedind numinozitate, hipnotizând, seducând iremediabil. Ele sunt păstrate în inconștientul colectiv în pofida progresului cunoașterii și dovedesc frumusețea erorilor de judecare, erori care locuiesc de fapt în noi înșine. Demersul criticului spre imaginar clarifică raporturile existente între eul visător și supraeu, ca instanțe ale vieții psihice care intră într-o comunicare deschisă. El caută să investigheze spațiile obscure, umbrite ale conștiinței naive, ingenuie pentru a arăta în ce zone acționează reveriile marilor creatori de poezie. Bachelard stabilește că există o zonă poetică de umbră aflată dedesubtul elaborării construcțiilor clare de idei artistice. Bachelard enumeră complexe care dovedesc faptul că poeticul înfrânge științificul: „complexul lui Prometeu”, „complexul lui Empedocle”, „complexul lui Novalis”, „complexul lui Hoffmann”, teme poetice fundamentale ale literaturii. Prin aceste complexe operele literare își dobândesc o unitate interioară, devenind în critica lui un criteriu de apreciere estetică.

Cunoașterea literară poate fi echivalată în abordarea lui Bachelard cu o cunoaștere de tip afectiv care subiectivizează puternic și într-un mod plin de fantezie sensurile realității. Spiritul poetic se întemeiază pe un fond afectiv, latent, inconștient, irațional, pe o admirație inițială față de obiectele pe care le întâlnește, pe propriile sale convingeri interioare, neconsolidate de o rațiune anume și realizează o expansiune considerabilă în demersul său pe care o propune ca pe o altă posibilitate de existență a universului. El configurează o altă înțelegere, o realitate aparentă sau alternativă a lumii exterioare, învăluită de solidele sale prejudecăți. În opoziție cu el, spiritul științific operează în realitatea dată oprind și contrazicând mereu datele care apar dintr-o primă observație. El are nevoie, pentru a transpune fenomenele în domeniul raționalului, de interpretare continuă și de selecție permanentă până să ajungă să decidă o structură, un concept care să îi permită o angajare

autentică într-un proces de cunoaștere. El parcurge un traseu dialectic pentru a informa cu adevărat despre experiențele realității. Primind, alegând și respingând mereu informațiile pe care le capătă, el interpretează și selectează plin de îndoială, valorizează permanent pentru a ajunge la noi sinteze mereu rectificate, la noi valori purificate. Sesizând toate contradicțiile unui obiect, el parcurge mereu aceleași etape, redefinind cu acuratețe obiectul iar și iar. Spiritul științific este de fapt un mare sistem interogator. Din acest punct de vedere, metafora, ca structură a poeticului, poate fi considerată o abatere și o eroare a cunoașterii, o valoare pur psihologică ce pornește dintr-o simpatie față de lucruri și care acceptă în același timp toate valorile contrare ale unui fenomen. Spiritul poetic, imaginar creează realități aparente, opțiuni ale inconștientului. Starea poetică este o stare determinată de o gândire naivă, primitivă, neștiutoare, ingenuă, de nuanțele tuturor sentimentelor și ale tuturor simțurilor. Ea dezvăluie propriile interese și propriile complexe ale visătorului. Prin potențarea nuanțelor afective ale obiectului, contactul inițial cu acesta transpune conștiința visătorului direct în inima poeticului.

Considerațiile lui Gaston Bachelard devin reflecții temeinice stabilite în contextele cele mai diferite, explicitând două modalități opuse de cunoaștere care se transformă pe rând în materie principală de studiu în fiecare dintre operele concepute de el. Conștiința sa dornică întotdeauna de a sesiza, de a înțelege, este situată alternativ când în fața științei într-un mod atent supravegheat, dând naștere unui discurs filozofic viguros, când în mod liber, deschis, în fața reveriilor fericite, dând naștere unei lecturi pline de fantezie a unui cititor sedus definitiv de farmecul dimensiunilor onirice ale universului literar. Demersul bachelardian se construiește astfel dintr-o serie de modulații specifice atingând punctele opuse ale aceleiași probleme. În felul acesta poate fi justificată trecerea dintr-un teritoriu de cercetare în altul pe care o realizează filozoful francez pe parcursul întregii sale opere.

BIBLIOGRAPHY

1. Bachelard, Gaston, *Poetica reveriei*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005
2. Bachelard, Gaston, *Psihanaliza focului*, traducere de Lucia Ruxandra Munteanu, Editura Univers, București, 2000.
3. Bratu, Savin, *Fundamentele criticii literare moderne (I) de la Sainte-Beuve la noua critică*, Editura Univers, București, 1974
4. Fordham, Frieda, *Introducere în psihologia lui C.G.Jung. Traducere, eseu introductiv și note de dr.Gavriliu Leonard*, București, Editura Iri, 1998
5. Jolande, Jacobi, *Complex,arhetip,simbol in psihologia lui C.G.Jung. Traducere de Daniela Ștefanescu*, București, Editura Trei, 2015
6. Jung, Carl, Gustav, *Puterea sufletului. Antologie IV. Texte alese și traduse de dr. Suzana Holan*, București, Editura Anima, 1994
7. Jung, Carl, Gustav, Kerényi Karol, *Copilul divin, Fecioara Divină. Introducere în esența mitologiei*, Timișoara, Editura Amarcod, 1994
8. Jung, Carl, Gustav, *În lumea arhetipurilor. Traducere de Vasile Dem. Zamfirescu*, București, Editura Jurnalul literar, 1994
9. Jung, Carl, Gustav, *Opere complete vol.12 Psihologie si alchimie*, Editura Trei, București, 2016
- 10.Papadopoulos, Renas, *Tratat de psihologie jungiană. Teorie, practica si aplicații. Colecție coordonată de Simona Reghintovschi*, București, Editura Trei, 2016
11. Andrew, Samuels, Shortes, Bani, Plant, Fred, *Dicționar critic al psihologiei analitice jungiene. Traducere de Corin Braga*, București, Editura Humanitas, 2005

